THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario.
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates — $6 PER YEAR, — $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents

ווארום זאל מען האבען צוטרויען ?

אין מינסק, יעצט דער הויפט־צענטער פאר ווייס־רוסלאנד, האט זיך לעצטע וואך געעפענט דער צוזאמענפאהר פון די קוסטארען, און פון די באריכטען וואס זענען ביי דער קאנווענשאן אפגעגעבען געווארען, איז געוויזען צו זעהן, אז די ארבייטסלאזיגקייט און די אומערטרעגליכע שטערונגען פון די סאוויעטישע בעאמטע, האבען געמאכט די לאגע פון די אידישע קוסטארען פאר זעהר א טרויעריגע.

„די סאוויעטען מאכט באטראכט אונז פאר שטיף־קינדער", האבען זיך די דעלעגאטען אויף דער קאנפערענץ געקלאגט. אלע, אפילו קאמוניסטען האבען זיך געהאט צו באקלאגען אויף די סאוויעטישע רעגירונגס־בעאמטע. איינער א קאמוניסט האט זיך אויסגעדריקט מיט פאלגענדע ווערטער וועגען זיי: — „זאל די קאמוניסטישע פארטיי אונז ניט אפשטויסען, זאל זי אונז ניט פארביטערען געגען זיך".

און אויף דער קאנפערענץ איז אלין קלאהר געווארען. דער פארשטעהער פון דער רעגירונג, וועלכער האט די קאנפערענץ בייגעוואוינט האט ערקלעהרט, אז די רעגירונג האלט די אידישע קוסטארען פאר קליין־בירגער, און דערפאר באציהט זי זיך צו זיי אזוי שלעכט.

אידישע קוסטארען, קליינע בעלי מלאכות, וועלכע ערנעהרען זיך מיט שוויים און בלוט, מיט שווערער ארבייט, — זיי זענען טריף אין די אויגען פון די באלשעוויסטישע רעגירער, וועמענס אידישע פארטרעטער אין אמעריקע אפעלירען נאך צו די אמעריקאנער אידען, אז מען זאל די קאמוניסטען אנפארטרויען געלט צו קאלאניזירען אידען אין רוסלאנד.

טעלעגראפירט דייוויד בראון קיין אמעריקע:

„איך באטראכט די אידישע קאלאניזאציאנס ארבייט אין סאוויעט רוסלאנד אלס איינע פון די בעסטע ארבייטען וואס איז געטאן געווארען פאר די אידען אין רוסלאנד אויפ'ן חשבון פון די אמעריקאנער געלדער.

„איבער 4000 אידישע פאמיליעס האבען זיך שוין באזעצט אויף ערד, ווען מען זאל שאפען נאך מיטלען, וואלט מען געקענט באזעצען ביז צום ענדע פון 1927 נאך 25,000 אזעלכע אידישע פאמיליעס. איבער 400,000 אקער לאנד ווערען איצט בעארבייט פון אידישע קאלאניסטען. אין הערבסט וועט דער דאזיגער שטח ערד פארגרעסערט ווערען ביז צו זעקס הונדערט טויזענט אקער לאנד. פון אלע טיילען פון רוסלאנד קומען אן מאס טעגליך הונדערטער אפליקאציעס פון אידען וואס ווילען זיך באזעצען אויף לאנד אין קרים אלס קאלאניסטען.

„איך גלויב אז מיר האבען איצט א וואונדערבארע געלעגענהייט צו טאן גרויסע אידישע קאנסטרוקטיווע ארבייט אין רוסלאנד, אויפלעזענדיק די קאלאניזאציאנס פראבלעמע. ווען מיר וועלען די דאזיגע ארבייט טאן וועלען מיר שאפען אידישע געשיכטע. עס מוזען, אזוי שנעל ווי מעגליך, געשאפען ווערען גרויסע פאנדען. זאלען די דאזיגע פאנדען בעסער פארנוצט ווערען פאר קאנסטרוקטיווער קאלאניזאציאנס ארבייט איידער שפעטער פאר העלפען די געליטענע און די נויטבאדערפטיגע.

„איך האב בעאבאכטעט דעם וואונדערבארען גייסט וואס הערשט צווישען די הונדערטער קאלאניסטען מיט וועלכע איך האב גערעדט. איך האב באקומען דעם איינדרוק אז דער רוסישער איד האט א גרויסען אינטערעס צו קאלאניזאציאנס ארבייט און א גרויסע ליעבע צו ערד. די אידען אין רוסלאנד נוצען איצט אויס די ערשטע געלעגענהייט וואס די רעגירונג גיט זיי". און ענדיגט בראון אין זיין טעלעגראפישען באריכט, „דער קאלאניזאציאנס דירעקטאר פון דעם דזשאינט דיסטריביושאן קאמיטע ה' יוסף ראזין, מיט זיין אפיס אין רוסלאנד טוט אלעס מעגליכעס די קאלאניזאציאנס ארבייט דורכצופיהרען ביז צו דער בעסטער שטופע".

דאריף דער ענטפער אויף דעם פון די אמעריקאנער און קאנאדער אידען זיין — אידישע קאלאניזאציע אין רוסלאנד, איז זיכער א גוטע זאך. אבער מיט דעם דארפען זיך באשעפטיגען מענשען, צו וועמען די אידישע עפענטליכקייט האט צוטרויען.

די אידען האבען צוטרויען צום „דזשאינט" און צום „ארט", זיי האבען אבער ניט קיין צוטרויען צו קאמוניסטישע געזעלשאפטען, ווייל אויב מען קען אפילו די אידישע קוסטארען באהאנדלען ווי שטיף־קינדער, ווארום זאלען זיי אנדערש באהאנדלען די נעבעכדיגע קרעמער און היינטיגע קאלאניסטען.

און אין דעם ליגט דער גאנצער אונטערשייד ארום דער קאלאניזאציאנס־פראגע.

קיינער איז ניט געגען אידישער קאלאניזאציע אין רוסלאנד. עס איז נאר די פראגע ווער עס טוט עס?

אין גרינדען זיך פאר דעם קאמוניסטישע געזעלשאפטען, מעגען זיי אפילו זיך רופען מיט קלינגענדע נעמען, קענען זיי צו זיך קיין צוטרוי ניט ארויסרופען.

קאלאניזאציע אין רוסלאנד, דורך דער שטיצע פון די אמעריקאנער אידען, קען און דארף געפיהרט ווערען דורך קערפערשאפטען וואס פארדיענען און האבען צוטרויען — דער „דזשאינט" און דער „ארט".

ווארום זאל מען האבען צוטרויען צו קאמוניסטישע ארגאניזאציעס, ווען ביי די לעצטע זעהט מען נאר פארפאלגונגען.

אין אייער שטאדט אדער שטעדטיל

— ז י נ —

„דער אידישער זשורנאל" איז קאנאדע'ס אידישע צייטונג.

ניטא נאך איין צייטונג אין קאנאדע, וואס זאל אזוי פיעל פלאץ ווידמען פאר אלגעמיינע קאנאדער און קאנאדיש - אידישע ענינים, ווי עס טוט עס דער „זשורנאל". צי עס איז אין דער פארמע פון ארטיקלען, איבערזיכטען, נייעס א. ד. ג.

ווי אזוי דער „זשורנאל" באציהט זיך צו קאנאדיש־אידישע ענינים קען צייגען דאס פאלגענדע:

אין מאנטרעאל איז נעכטען פארגעקומען די יעהרליכע פארזאמלונג פון דער אימיגראציאנס - געזעלשאפט. אין טראצדעם וואס עס איז פארבונדען מיט גרויסע קאסטען, האט דער „זשורנאל" צו דער פארזאמלונג געשיקט איינעם פון די מיטארבייטער, אום צו קענען אינפארמירען די לעזער אלזייטיג וועגען דער דאזיגער פארזאמלונג.

מיט יעדער קאנאדער שטאדט און שטעדטיל, מיט וועלכער מיר קומען אין באריהרונג זוכען מיר צו געבען די אינטערעסאנטעסטע נייעס פון דארטען, אויף וויפיעל מיר קענען עס באקומען. און אין דעם הינזיכט קענען אונז די לעזער פיעל העלפען.

שיקט אונז צו די וויכטיגסטע פאסירונגען פון א אידישען אינהאלט, וואס עס קומט פאר אין אייער שטעדטיל, מעג עס זיין ווי גרויס אדער קליין.

„דער אידישער זשורנאל" וויל האלטען זיינע לעזער אלזייטיג אינפארמירט, און אין דעם קענען אונז פיעל העלפען די לעזער, צושפרייט און צוזאמען איבער דער גרויסער קאנאדע.

* * *

די „פארמערס סאן" וויל האבען אז אונזערע פארלאמענט מיטגלידער האבען ליעב א „לחיים".

וואס וואלט זי געוואלט — מענשען זאלען נאר ליעב האבען בוטערמילך.

דער בעסטיאלישער פאטער וועלכער האט געטריבען די מוטער צו מארד

אויפ'ן פראצעס פון מרס. יוליא קאריע. — די מוטער וועלכע האט מיט איהרע איינענע הענט ערמארדעט איהר מיידעלע פון א יאהר און א האלב. — די סצענעס אין געריכט זאל, — א מאמע פון פערצעהן קינדער איז דעם מארד באגאנגען אין אן אנפאל פון משוגעת. — די דזשורי באפרייט זי. — זי ווערט געשיקט אין דזשייל.

פון א זשורנאליסט

דאס דראמאטישסטע און דאס ערגסטע וואס איז ווען עס איז געהערט געווארען אין א קענעדער געריכט הויז, איז מיטוואך און דאנערשטאג, דעם 13־טען און 14־טען מאי געהערט געווארען אין טאראנטאר אסייז געריכט פאר דזשאסטיס קעלי, און א דזשורי.

עס איז געוועזען אינ'ם מארד פראצעס פון מרס. יוליא קארי פון 684 באלאיל סטריט וועלכע האט דעם 28־טען סעפטעמבער 1922 מיט א גאל־מעסער איבערגעשניטען דעם האלז פון איהר קינד, א מיידעלע איינס און א האלב יאהר אלט.

פונקט ווי דער פראצעס פון מרס. לעווין פאר ערמארדען איהר געליעבטען, דעם קריסט האקאלוק וועלכער האט זיך געענדיגט דעם זעלבען טאג, וואס דער מרס. קארי'ס פראצעס האט זיך אנגעהויבען, האט דער פראצעס ארויסגערופען גרויס אינטערעס.

ביידע פרויען האבען געליטען פונ'ם זעלבען שיקזאל, ביידע זענען זיי ערקלעהרט געווארען משוגע, נאכדעם ווי זיי זיינען זייערע מארד־טהאטען באגאנגען, און ביידע זענען זיי יעצט ערקלעהרט געווארען פון דעם משוגעים אנשטאלט אלס קלאהר, און זענען געבראכט געווארען אין געריכט פראצעסירט צו ווערען פאר מארד.

אבער וועלכער אונטערשייד! מרס. לעווין האט ערמארדעט א מענשען, לויט וועלכען זי האט אליין דערצעהלט האט זי געוואלט טויטען, פאר וועמען זי האט מורא געהאט, אבער מרס. קארי האט ערמארדעט אן אונשולדיגעס קינד, א קינד וועלכעס האט קיינעם קיין שלעכטעס ניט געטון, א מוטער האט איינגעטונקט איהרע איינענע הענט אינ'ם בלוט פון איהר קינד.

און ניט אומזיסט האט דער ריכטער, אין זיין אדרעס צו דער דזשורי צווישען אנדערעס געזאגט:

„אין דער גאנצער היסטאריע פון דער קענעדער קרימינאלאגיע איז ניט געווען קיין עהנליכער פאל, און איך האף אז דאס וועט אויך זיין דער לעצטער. איך בין שוין עטליכע און דרייסיג יאהר א ריכטער, מיר איז אויסגעקומען פיעלע מענשען פאר מארד צו משפט'ן, אין יעדען פאל איז געווען א טראגעדיע, אבער אזא טראגעדיע האב איך נאך ניט געהערט און וויל עס מעהר קיין מאל צו הערען.

די טראגעדיע.

די גאנצע באפעלקערונג פון טאראנטא איז געווען אויפגעטרייסעלט פון דער נייעס וועלכע האט פאסירט אין דעם פריה מארגען פונ'ם 28־טען סעפטעמבער 1922.

מרס. יוליא קארי א פרוי פון 45 יאהר און א מאמע פון 14 קינדער, האט מיט א גאל־מעסער איבערגעשניטען איהר איינגסטעס קינד דעם האלז. כמעט דאס גאנצע קעפעל פון קערפער אפגעשניטען, און ווען די פאליציי איז אנגעקומען, האט מען זי געטראפען האלטענדיג דאס ערמארדעטע קינד אויף די הענט, וויגענדיג עס ווי זי וואלט עס געוואלט פארשלעפערען, און האט דערביי געמורמעלט:

„ער וועט עס שוין ניט קענען טון! ער וועט ניט קענען טון דאס, וואס ער האט די אנדערע געטאן!"

עס איז קיין צווייפעל ניט געווען, אז די פרוי איז פון זינען געווארען. זי האט אבער קיין אנדער זאך ניט גערעדט, און עס איז פון איהר אונמעגליך געווען עפעס ארויסצוקריגען.

ווען זי איז דאן געבראכט געווארען אין געריכט, האט א דזשורי ארויסגעבראכט א ווערדיקט אז די פרוי איז ניט ביים זינען און פאלגליך קען מען זי ניט משפט'ן. מען האט זי לויט'ן געזעץ פארשיקט אין משוגעים הויז.

דער בעסטיאלישער פאטער

נאכזוכענדיג די אורזאכען וועלכע האבען געטריבען א מוטער צו באגעהן אזא שרעקליכען מארד אויף איהר איינען קינד האט די פאליציי ארויסגעפונען די פאלגענדע געשיכטע.

צווישען די פערצעהן קינדער איז געווען א מיידעל מיט'ן נאמען אגנעס, 14 יאהר אלט, זעהר א גראציעזע און אן אויסערגעוועהנליך שהענע, זי איז געווען גרויס און שעהן ניט לויט איהר עלטער.

דער פאטער האט אויף איהר געווארפען אן אויג פון א בעסטיע, און האט אין א געוויסען טאג זי רואינירט, פרענציס האט עס געהאלטען בסוד פון דער מוטער, זי האט עס אבער דערצעהלט דעם עלטערען ברודער, ווען עס איז שוין געווען צו שפעט. און דער עלטערער ברודער וועלענדיג איינצאהמען דעם בעסטיאלישען פאטער האט ער פון איהם געפאדערט אן ערקלעהרונג, און האט איהם געסטראשעט מיט ברענגען איהם אין געריכט.

עס איז געווארען א טומעל און דער פאטער האט געזוכט זיך אפצורעכענען מיט זיין טאכטער פרענציס פאר דעם וואס זי האט אויסגעזאגט דעם סוד. פרענציס איז פון הויז אנטלאפען צו איהר עלטערער שוועסטער.

אין דעם טומעל האט זיך די מוטער דערוואוסט פון דער טראגעדיע. און ער אליין דער ברוטאלער בעסטיאלישער מאן האט געדראהעט אז ווען ער וועט כאפען פרענציסען וועט ער זי ערמארדען, און אויב מען וועט איהם סטראשען מיט'ן געריכט וועט ער מיט די איבעריגע טעכטער טון וואס ער האט געטון מיט פרענציס'ן דאס האט ער געזאגט דער מוטער אין דער נאכט פארן מארד.

אויף מארגען אין דער פריה ווען דער מאן איז פון הויז ארויס איז זי דעם מארד באגאנגען.

עס זענען געווארען קלאהר די אומשטענדען וועלכע האבען געפיהרט דער פרוי זיך צו ריהרען פון זינען, און ניט אומזיסט האט זי געמורמעלט צו דעם ערמארדעטען קינד —

„ער וועט ניט קענען טון מיט דיר וואס ער האט מיט איהר געטון!"

זיין שטראף.

צוויי טעג שפעטער האט די פאליציי געכאפט דעם בעסטיאלישען מאן. ער האט זיך מודה געווען אין זיין פארברעכען, און איז פארמישפט געווארען צו צוויי יאהר געפענגעניס און שמייז.

אבער דאס האט ניט געהיילט די אומגליקליכע.

די צוויי יאהר זענען פאראיבער. ער איז זיין שטראף אפגעקומען, זי איז נאך אבער אין משוגעים הויז געווען, און ווען ער איז ארויס איז פרענציס פון שטאדט פארשוואונדען. זי האט נאך אלץ מורא געהאט פארן בעסטיאלישען טאטען ער זאל זי ניט ערמארדען. זי פיהלט זיך אלין די שולדיגע אין דער טראגעדיע וועלכע זי האט אינדירעקט געבראכט אויף איהר גאנצער פאמיליע, און דאס הויז איז רואינירט געווארען.

דער פראצעס.

ווען מרס קארי איז געבראכט געווארען אין געריכט, האט מען זי געזעצט ארום מרס. לעווין וועמענס פראצעס איז נאך ניט געווען געענדיגט, און וועלכער קאנטראסט!

די אידישע פרוי איז געזעסען באוועגלאז פונקט ווי א שטיינערנע סטאטוע. די קריסטין האט מען געקענט באמערקען, אז די טרעהרען קוואלען איהרע זענען שוין לאנג אויסגעטריקענט פון וויינען, זי פיהלט און באגרייפט וואס עס טוט זיך ארום איהר.

צווישען דעם עולם אין געריכט זאל, זיצען אלע איהרע קינדער אויסגעזעצט אין איין שורה. בלויז פרענציס פעהלט. די מאמע טוט זיך א ציה צו זיי, איהר פנים פארקרימט זיך ווי צו וויינען. זי וויינט אבער ניט, ניטא מיט וואס, ניטא קיין טרעהרען. מען זעהט אבער, אז דאס הארץ איהרס ווארפט זיך, זי זיצט ניט איין. די געריכט מייטראן מוז זיצען ארום איהר און האלטען זי ביי די הענט.

די פראצעדורע איז זעהר א קורצע. דער פראקוראר רופט עדות נאך עדות וועלכע דערצעהלען ווי זיי האבען די פרוי געפונען מיט'ן קינד אין האנט באגאסען מיט בלוט און כמעט אהן א קאפ. זי האט ניט גערעדט, נאר עפעס אומפארשטענדליכעס געמורמעלט.

דער פראקוראר האלט דעם מעסער אין האנט מיט וועלכען זי איז דעם מארד באגאנגען, ער האט עס אבער מורא צו באווייזען די אנגעקלאגטע זאל עס ניט באמערקען, און ער טראגט עס צו צו יעדען דזשורי מאן, אין דער שטיל און באווייזט עס.

אלעס געהט צו שנעל. דאקטוירים קומען איינע נאך די צווייטע און באשטעטיגען לויט זייער טהעאריע, איז די פרוי ניט געווען ביים זינען ווען זי איז דעם מארד באגאנגען. און עס דאכט זיך אז די געשווארענע וועלען זיך לאנג ניט דארפען בעראטען ארויסצוברענגען א ווערדיקט.

עס איז אבער א מארד קלאגע און מען דארף דורכצועהן מיט דער גאנצער פראצעדורע ווי פיינהאפט עס זאל ניט זיין.

די פארטיידיגונג.

ל. וו. מעקברייידי ק. סי. א באריהמטער לאיער וועלכער האט די קייס אונטערליך אינטערנומען, ווייל די פרוי איז זעהר אן ארימע, פאנגט אן ארויסצוברענגען די אומשטענדען וועלכע האבען געפיהרט צו דער טראגעדיע. די איינציגע עדות זענען די קינדער.

דער עלטערער זוהן געהט ארויף אויפ'ן עדות שטוהל. א דערוואקסענער מענש זעהט אויס פון א פעסטען כאראקטער. ער מיידעט אבער אויס דעם בליק פון דער מוטער. רעדט אין א שטילען טאן.

ער דערצעהלט ווי ער האט זיך פון זיין שוועסטער פראנציס דערוואוסט פון דעם וואס עס האט פאסירט. ער דערצעהלט מיט אלע איינצעלהייטען, אבער אט באגעגענען זיך זייערע בליקען, די מאמע מיט'ן זוהן, זיין פנים פארקרימט זיך, ער וויל עפעס זאגען. אבער טרעהרען שטיקען איהם אין האלז. ער לויפט ארונטער פון עדות שטוהל, און גראבט איין דעם פנים אין ביידע הענט.

אזוי מיט אלע קינדער, נאר שלעכט איז מיט די מיידלאך. די מאמע קוקט שוין ניט אויף זיי. אבער ווי זיי געהען נאר צו צום עדות שטוהל, צושלוכצען זיי זיך, און מען קען א ווארט ניט ארויס באקומען.

די פארטיידיגונג איז געענדיגט.

א גאנצער קאורט וויינט.

וואס אין געריכט האט זיך געטון ווען דער פארטיידיגער האט אנגעהויבען זיין פארטיידיגונגס רעדע צו דער דזשורי, איז א זאך וועלכע קען ניט באשריבען ווערען, עס איז געווען עטוואס אזוינס, וועלכעס איז זעלטען צו באמערקען און זעהן.

ל. וו. מעקברייידי איז א העכסט דראמאטישער רעדנער. אט רעדט ער שטיל, ווי ער וואלט זיך געשושקעט, און אט הויבט זיך אויף זיין שטימע און עס דונערט, פאדערט, פארלאנגט און דראהעט. אט לאשצעט עס, בעט זיך, גלעט, און וויינט.

הערען געשוואוירענע! דונערט ער, קענט איהר זיך פארשטעלען א מאמע, א מאמע פון פערצעהן קינדער זאל איינטונקען איהרע איינענע הענט אינ'ם ווארימען בלוט פון איהר קליין קינד, וועלכעס האט קיינעם קיין שלעכטעס ניט געטון, האט דיהרען נוט געקענט, האט זיך נאך געטוליעט צו דער מאמעס ברוסט. דאס ליבינקע עופה'לע וועלכעס האט ניט געהאט קיין באגריף וואס די מאמע געהט מיט דעם טאן?

עס וויינען הויך אויפ'ן קול אלע, דער אלטער ריכטער, די געשוואוירענע, דער גרויסער עולם וועלכער האט אנגעפילט דעם געריכט זאל. עס דאכט זיך אז די ווענט וויינען אויף דער גרויסער טראגעדיע פון דער אומגליקליכער מוטער.

און פלוצלינג ווערט א קראך.

די אומגליקליכע האט לענגער ניט געקאנט אויסהאלטען. זי איז פון שטוהל ארונטערגעפאלען, חלשות געבליבען. עס ווערט א טומעל, די רעדע ווערט איבערגעריסען. די מייטראנס טראגען די אומגליקליכע ארויס פון געריכט זאל און דער פארטיידיגער רעדט ווייטער.

דער אמת'ער מערדער, דונערט ווייטער דער פארטיידיגער איז ער, — דער בעסטיאלישער מאן. ער האט יעצט געדארפט זיין אויף איהר ארט. זי שיקט אהיים, שיקט זי צו איהרע קינדערלאך צו וועלכע זי דארף יעצט זיין א טאטע און א מאמע.

די קאמעדיע.

אין יעדער טראגעדיע פעהלט אויך ניט אויס דאס קאמישע, און אויך די טראגעדיע איז אהן דעם ניט אויסגעקומען..

דזשוראר נומער איינס, איז די גאנצע צייט פון דעם פראצעס געזעסען און האט געקייט גאם. ער איז געווען דער שטארקסטער פון אלעמען, בלויז אין די שטארקסטע מאמענטען האט מען געקענט באמערקען, ווי ער פאנגט אן שנעלער צו קייען און ווארפט דעם גאם פון איין זייט מויל אין צווייטען פון נערוועזיטעט משמעות.

נאך אט האט זיך געשטעלט דער פארטיידיגער ריידען, און קומט צו דער שטעלע ווען ער שטעלט פאר ווי די פרוי האט מיט איהרע איינענע הענט אפגעשניטען דעם קאפ פון דאס קינד און האט עס געזוכט איינגאנצען ארונטער צו רייסען פון די אקסלען.

אז אונזער העלדישער דזשוראר האט זיך אזוי צובליפעט אז די גאם האט זיך איהם אין האלז געשטעלט, און ער האט זיך אנגעהויבען צו ווארגען. מיט א פארקרימטען פנים, האט ער לאנג געשפיט ביז ער האט דעם גאם פון מויל ארויסבאקומען.

דער אורטייל.

דער ריכטער האט געוואלט וואס שנעלער ענדיגען דעם פראצעס, און ער האט באפעהלען צו זיצען אפילו אין אוואנט, אבי וואס שנעלער עס צו מאכען.

פונקט 20 מינוטען צו זעקס פארנאכט איז די דזשורי ארויס זיך בעראטען, און 25 מינוטען צו 7 איז זי שוין צוריק געווען. בלויז 55 מינוטען האט גענומען די בעראטונג.

מען ברענגט אריין די אנגעקלאגטע, דאס מאהל איז זי שוין צוטומעלט, קען ניט געהן אליין און מען מוז זי פיהרען. די האר איהרע זענען אין אומארדנונג, מען טראגט זי כמעט אויף די הענט.

ניט שולדיג! שרייט אויס דער פארמאן פון דער דזשורי. און ער זאגט עס אזוי הויך, אז זי זאל אויך הערען. מיט א פרעהליכער שטימע אינ'ם געפאקטען געריכט זאל ווערט א טומעל, א גערודער, מען הערט ניט וואס ער זאגט ווייטער. אלע טוען זיך א לאז צו איהר.

דער ריכטער באפעהלט אבער קיינעם ניט צולאזען, עס ווערט שטילער און דער פארמאן רעדט ווייטער.

די דזשורי געפינט, אז ווען זי איז דעם מארד באגאנגען איז זי ניט געווען ביים זינען.

דער ריכטער, גיט ארויס זיין אורטייל. עס טוט מיר לייד וואס איך קען אייך ניט באפרייען, זאגט דער ריכטער מיט א טרויעריגער שטימע, לויט'ן געזעץ מוז איך אייך איבערגעבען אין די הענט פונ'ם שעריף, ביז דער ליוטענאנט גאווערנאר וועט באשטימען וואס מיט אייך צו טון.

אלע זענען ענטוישט. די קינדער קלייבען זיך ארום דער מאמען — קושען זי, גלעטען זי. זי אבער פיהלט ניט. זי ווייסט אז זי דארף געהן צוריק אין דזשייל, כאטש ניט אויף לאנג אבער דאך ניט פריי.

די טראגעדיע איז נאך ניט געענדיגט.

א שפאנגעלנייער אנטיסעמיטישער בוך

דאס בוך איז ערשיענען אין דאנציג פון א דאנציגער מחבר.

פון ל. זשיטניצקי

די טעג האט זיך אין דער דאנציגער אנטיסעמיטישער פרעסע באוויזען אן אנאנס, אז אין דער נאהענטסטער צייט דארף ערשיינען א בוך אונטער'ן טיטול: „א געהיימער אפמאך צווישען אידען און יעזואיטען צו צוטיילען דייטשלאנד", פון „הערמאן דעם דייטש". די אנטיסעמיטישע פרעסע האט רעקאמענדירט יעדען דייטש אומבאדינגט איבערלעזען דעם בוך. ענדליך איז דער געוואונשטער טאג געקומען, דאס בוך איז ערשינען. די ליבעראלע דאנציגער פרעסע און איבערהויפט די צייטונג פון די דאנציגער קאטאליקען האבען דעם בוך מקבל געווען מיט שארפער קריטיק, לויט ווי דאס ווערק פארדינט. די ליבעראלע פרעסע האט אפגעשאצט דאס נייע ווערק, אלס אן אנטיסעמיטיש העצערישע ליטעראטור, וועלכע שטרעבט דורך אונלאגיש קאמבינירטע, ניט באוויזבארע גוזמאות, צו פארטומלען די מחות פון עולם און אזוי העצען מענשען קעגען מענשען. די „דאנציגער קאטוילישע פרעסע" האט דאס בוך באגריסט מיט א האגעל פון פראטעסט איבער די שקרים וואס זענען אין דעם בוך פארעפענטליכט און וועלכע ריירען אן זעהר שטארק דעם קאטאליציזם, ניט שאנעווענדיג אפילו דעם רוימישען פויפסט; פון דעם אליין איז שוין א קימא־לן ווי אזוי מיר אידען זעהען אויס אין דעם באגריף פון דעם מחבר און פון דעם זעלבסט זענען שוין ממילא פארשטענדליך אויך די שקרים, די בלבולים און די אינסינואציעס, וועלכע „הערמאן דער דייטש", דונערט אויף די אידישע קעפ.

סיסטעמאטיזירען דאס בוך, איינטיילען דאס אין לאגישע טיילען איז אונמעגליך. נאך זענען באמערקבאר צוויי הויפטפונקטען, ריכטיגער, צוויי געשפענסטער וואס פארפאלגען דעם מחבר: ערשטענס, ארום דער דייטשער מלוכה איז דער מחבר איבערצייגט און זאגט דאס ארויס מיט פארביסענער תמימות'דיגקייט, איז געגאנגען א טייוואלישען שפיעל פון די אידען און יעזואיטען; צווייטענס, אז צווישען די ביידע מחותנים, ד. ה. צווישען די אידען און די יעזואיטען, עקזיסטירט עפעס א מין געהיימער אפמאך בנוגע דייטשלאנד, און דער מחבר קריכט טאקי פון דער הויט ארויס דורך אבסטראקציעס דאס אלעס צו דערווייזען. באשטעטיגענדיג זיינע ארויסגעזאגטע השערות מיט אזעלכע אויסדריקען ווי „צויגפארבאהאלטען" אדער נאך בעסער, מיט אזעלכע אויסדריקען ווי „דער עדות איקס באשטעטיגט דאס ארויסגעזאגטע אין זיינע נאך ניט פארעפענטליכטע מעמוארען". און אין אזא מין טאן איז טאקי געשריבען און אזוי איז דער גאנצער סדר פון דעם ווערק.

און וואס איז אבער לויט דעם מחבר'ס באגריפען באשטאנען די טייוולאנישע שפיעל פון אידען און יעזואיטען ארום דער דייטשער מלוכה? געוועהנליך בנוגע קאטאליקען קאנען אונז די אינסינואציעס זעהר וועניג אינטערעסירען. איז קירצען אבער וועלען מיר איבערגעבען „הערמאן דעם דייטש'ס" שקרים בנוגע אידען.

אלדערערשט הויבט דער מחבר אן פון דעם, אז דער פארשטארבענער פרעזידענט פון דער דייטשער רעפובליק, עבערט, איז געווען דער ניט געזעצליכער ראש פון דער דייטשער מלוכה, ער איז, מעהר ניט, געווען ווי דער הויפט ראט געבער פון אן עקזיסטירענדען אין בערלין, אידישען געהיימען ראט צו פארטרעטען די אינטערעסען פון פאלק ישראל. אט דער געהיימער אידישער ראט האט צוגעגרייט און דורכגעפיהרט אין דייטשלאנד די רעוואלוציע. ווער דער ראט איז, פון וועמען ער באשטעהט, שרייבט דער מחבר, איז אומבאוואוסט, אויסקינפטע וועגען איהם וואלטען געקאנט געבען שיידעמאן, דר. לאנדסבערג, דיטמאן, האאזע און בארט (כמעט אלע אנגעזעהענע סאציאליסטען און כלל טוער אין דייטשלאנד). עס זענען דא אויך אנדערע באווייזען וועגען דעם בערלינער אידישען געהיימען ראט, עס זענען דא נאך אפילו לעבעדיגע עדות, לויידער מוז דאס נאך אבער בלייבען בסוד.

די אנגעהויבענע ביי די נעמען פערזאנען, שרייבט ווייטער דער מחבר, זענען באאויפטראגט פון דעם אידישען ראט צו בילדען אין דייטשלאנד ארבייטער און מיליטער ראטען, ווייל דאס איז געווען נויטיג פאר די דריי הונדערט אידישע וועלט הערשער, א באשטאנד טייל פון וועלכען עס איז אויך דער געהיימער בערלינער אידישער ראט. אין רוסלאנד האט א געהיימער אידישער ראט אנגעהויבען צו עקזיסטירען נאך מיט א יאהר פריהער איידער אין דייטשלאנד, וועלכער האט, זיצענדיג אין מאסקווא אדער אין פעטערבורג צוגעגרייט און דורכגעפיהרט די רוסישע רעוואלוציע. און אט דער פריהער געהיימער ראט שטעהט היינט עפענטליך אן דער שפיץ פון רוסישען עקזעקוטיוו קאמיטעט און נאר אלס טוישונגס צוועק איז אריין אין דער עקזעקוטיווע איין ניט־איד, דער גוי לענין. אין רוסלאנד איז שוין אלעס קלאהר די מאכט געפינט זיך שוין דארט אין אידישע הענט. פאר דייטשלאנד מוז זיך אבער דער געהיימער ראט האלטען בסוד ביז עס וועט ניט דערגרייכט ווערען די שטופע פון צו פארנארען דאס דייטשע פאלק, געווינען דעם צוטרוי, און דאן אויך אפטאן די מעשה רוסלאנד. בראש פון געהיימען אידישען בערלינער ראט און עפענט, שוין איצט, אין רוסלאנד — שטעהט אן אויבערשטער ראט אין ניו יארק, וואס איז באשעפטיגט מיט א פלאן צו גרינדען א אידישע וועלט מלוכה. דער זעלבער אויבער־ראט איז אידענטיש מיט די דריי הונדערט ראטענאוס, די 300 אידישע פינאנץ מאגנאטען, וואס האבען באהערשט די וועלט. אזעלכע געהיימע אידישע ראטען עקזיסטירען אין פאריז, לאנדאן, ניו יארק א. א. וו. די ארטיגע אלע ראטען געהען אריין אלס מיטגלידער אין דעם אויבערשטען ניו יארקער ראט, און פיהרען דורך אויף די ערטער די פארארדנונגען פון צענטראלען ראט.

פארענדיגענדיג דעם אלגעמיינעם טייל, שטעלט דער מחבר ווייטער א קלאץ פראגע: פון וועמען זשע פארט באשטעהט דער געהיימער בערלינער אידישער ראט? דער מחבר פאדערט, אז דאס דייטשע פאלק זאל צווינגען די אנגערופענע פערזאנען אינ'ם בוך דערצעהלען אלע סודות וועגען דעם אידישען געהיימען ראט און אנרופען אלע נעמען פון די באטייליגטע אין איהם. פאר דעם מחבר איז אבער גאנץ באשיינפערליך קלאהר, אז אינ'ם ראט עקזיסטירען צוויי אריענטאציעס: די אסטליכע און די וועסטליכע. צוליעב דעם ווירקונג פון דעם „טשעכישען איד" קויטסקי האט אין איהם גובר געווען די וועסטליכע אריענטאציע. דער זעלבער קויטסקי האט אויך, אגב דורכגעזעצט דעם בראך מיט סאוויעט רוסלאנד און האט געווירקט אז נאך דער זעקס חדשים'דיגער הונגער בלאקאדע אין דייטשלאנד, דער גורם פון וועלכע זענען געווען די אנטאנטע - אידען, זאל געשלאסען ווערען מיט דער אנטאנטע אן אפמאך וועגען ארייינשיקען קיין דייטשלאנד 270 טויזענט טאן לעבענסמיטעל און דורך דעם קאנען הויבען די רעוואלוציאנערע שטימונג פון פאלק. מ'קאן, שרייבט דער מחבר, אפילו זיך יא משער זיין און דאס איז טאקי באמערקבאר פון דער אידישער פרעסע, אז אינ'ם געהיימען בערלינער אידישען ראט געהען אריין פאלגענדע פערזאנען: דער פארשטארבענער ערשט־ניט־לאנג סאציאליסטישער טוער, פארוואוס־העלפאנד־לאזאראוויטש, דער פארשטארבענער דר. וואלטער ראטענוי, דר. ריעסער, נאטהיין, ווארג, בערנארד, שטאנפער, טעאדאר וואלף, דר. שיפער, דר. פרויס, וויטינג־וויטקאוויסקי, עדוארד בערנשטיין, דר. זילפערדינג, ווארבורג, הירש, ברויז, זאאזע, דר. לאנדבערג, ריצלער, ווייסמאן און וויים.

דער געהיימער אידישער בערלינער ראט איז דירעקט געווען באטייליגט אין דער רוסישער רעוואלוציע, א ראיה לדבר, א מיטגלידער פון דעם בערלינער אידישען געהיימען ראט זענען געווען פארמיטלער צווישען דער דייטשער רעגירונג און די רוסישע פאליטישע עמיגראנטען, אזעלכע באלשעוויסטישע פיהרער, ווי לענין, טראצקי, זינאוויעוו, עפעלבוים, אז מען זאל די לעצטע ערלויבען דורכרייזען דורך דייטשלאנד פון בערן קיין רוסלאנד. דער ענין איז דורכגעפיהרט געווארען פון דר. לאנדבערג און שיידעמאן, ווייל שיידעמאן האט צוזאמען מיט לענין'ען און טראצקי'ן געהערט צו דער לאזשע „ארט און טראוואי", וועלכע איז געווען איינע פון די גרעסטע פאליטישע לאזשעס אין פאריז. דעם פלאן פון דער רוסישער רעוואלוציע האט אויסגעארבייט ראטענוי, וועלכער איז אגב אויך דער אינספירירער פון די באלשעוויסטישע איבערקעהרענישען און ארדנונגען וואס זענען פארגעקומען אין אונגארן, נארד־דייטשלאנד און אין מינכען. ראטענוי איז געווען איינער פון די צוויי הויפט פיהרער פון געהיימען אידישען ראט אין בערלין. דער צווייטער הויפט פיהרער איז געווען פארוואוס־העלפאנד־לאזארעוויטש.

פון די צוויי הויפט פיהרער אין בערלינער געהיימען ראט האט ראטענוי,

(פארזעצונג אויף פיידזש 5)